

ТРАНСФОРМАЦІЯ РИНКІВ ПРАЦІ ПІД ВПЛИВОМ ПРОЦЕСІВ ЗОВНІШНЬОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

Т. А. ПУШКАР, канд. екон. наук., доц.,

доц. кафедри економіки підприємств міського господарства

Харківський національний університет міського господарства

імені О. М. Бекетова, м. Харків

Розвиток сучасних ринків праці в Україні відбувається під значним впливом міграційних процесів. Протягом останніх п'яти років міграційні процеси активно знаходять свій прояв як у формі внутрішньої трудової міграції, так і зовнішньої. Активізації внутрішньої трудової міграції значно сприяла соціально-економічна ситуація в Україні. Як зазначає М. Романюк, за даними ООН з квітня 2014 року лише за перший рік із Донецької та Луганської областей виїхало близько 2 мільйонів осіб, з яких понад 1 млн 300 тисяч осіб переселилося до інших регіонів України [1, С. 101]. Дані процеси значною мірою відбилися на ситуаціях на ринках праці Харківської, Дніпропетровської, Київської, Запорізької областей та м. Київ, які прийняли основну кількість вимушених переселенців.

Основними чинниками розвитку міграційних процесів з України українські дослідники визначають велику різницю в рівні заробітної плати, відсутність перспектив розвитку професійної реалізації, нестабільність у політичній, економічній і соціальній сфері [2, С. 187].

У період 2015-2017 рр. кількість трудових мігрантів в Україні склала 1303,3 тис. осіб, основну частину серед яких – понад 70 % - склали чоловіки. Кількість трудових мігрантів майже не залежала від місцевості проживання: 50,88% (663,5 тис. осіб) проживали у міських поселення і 49,12% (639,8 тис. осіб) від загальної чисельності трудових мігрантів у сільській місцевості. У період 2015-2017 рр. до України повернулося 43,2 % від загальної чисельності трудових мігрантів. Вагомою у даний період є частка працівників – емігрантів.

Тобто працівників, які за причин працевлаштування виїхали із території України в інші країни і були відсутні протягом 12 місяців чи більше, включаючи осіб, що були відсутні менше року, але не планують повертатися впродовж наступних 12 місяців [2, С. 187].

За віковими групами найбільш чисельною групою трудових мігрантів у 2015-2017 рр. є група працівників у віці від 40-49 років (26,3%), другою за часткою у віковій структурі трудових мігрантів є група працівників у віці 50-59 років (18,2%). Слід зазначити, що скорочується частка молоді у віці 25-29 років і 30-34 роки: якщо у період 2010-2012 рр. кількість трудових мігрантів складала відповідно 15,8 % (у віці 25-29 років) і 18,3 % (у віці 30-34 років), то в період 2015-2017 років відповідно – 14,4 % і 14,1 %.

Основними країнами-реципієнтами для трудових мігрантів з України у період 2015-2017 рр. виступали Польща (38,9 %), Російська Федерація (26,3 %), Італія (11,3 %), Чеська Республіка (9,4 %), Сполучені Штати Америки (1,8 %). У значній кількості країн, які є реципієнтами для трудових мігрантів з України (наприклад, Польща, Чеська Республіка, Португалія), активно реалізується політика спрощення отримання робочих віз і надання робочих місць для робітників з інших країн, зокрема з України. Такий підхід дозволяє даним країнами вирішувати питання забезпечення кваліфікованими працівниками трудомістких виробництв.

За рівнем освіти найбільшу частку серед трудових мігрантів складали працівники з професійно-технічною освітою (33,9%), знаною є частка працівників із загальною середньою освітою (30,1 %). Така структура наочно демонструє, що найбільшу потребу на ринках даних країн має технічний персонал і працівники, які працевлаштовуються на робочі вакансії.

Основними каналами працевлаштування за кордоном є працевлаштування через приватних осіб з працевлаштування і безпосередньо через роботодавця. Але, за даними Державної служби статистики України, понад 76,4 % від загальної чисельності трудових мігрантів знайшли роботу через друзів, родичів та знайомих [3, С. 11].

Отже, активізація процесів зовнішньою міграцією відбувається під впливом нестабільної складної соціально-економічної ситуації в країні. Зростання обсягів зовнішньої трудової міграції призводить до трансформації ринку праці в Україні, який поступово переорієнтовується на зовнішніх споживачів. Без значних кроків з боку держави, така ситуація в подальшому буде здійснювати все більш вагомий вплив на національну економічну безпеку країни, ускладнюючи можливості соціально-економічного зростання і розвитку національної економіки.

Література

1. Романюк М. Міграційні загрози національній безпеці України: сучасні виклики, проблеми подолання. *Демографія та соціальна політика*. 2015. № 3(25). С. 99-111.
2. Гура А. Зовнішня трудова міграція в Україні: сучасні тенденції та наслідки. *Збірник наукових праць Харківського педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, «Економіка»*. Вип. 14. С. 185-192.
3. Зовнішня трудова міграція : статистичний бюлетень. *Державна служба статистики України*. URL: ukrstat.gov.ua (дата звернення 20.01.2019).